

Stavanger universitetssjukehus Helse Stavanger HF Kontakt saksbehandler

Postboks 8100
4068 Stavanger

Susanne Eltervaag, 51568903

Svar på søknad - Industri - Stavanger - Stavanger Universitetssjukehus HF - SUS - utslipp anleggsvann

Statsforvalteren i Rogaland gir SUS utslippstillatelse på visse vilkår, med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16.

Tillatelsen gjelder utslipp fra midlertidig anleggsarbeid med entreprise K7805 og K7808 i prosjektet SUS2023 i Stavanger kommune.

Det settes blant annet vilkår om

- reduksjon av tilførsel av overvann i tiltaksområdet
- påslipp av anleggsvann til kommunalt nett
- måling og beregning av mengde og innhold i anleggsvann ved påslipp
- at det skal foreligge en beredskapsplan for håndtering av anleggsvann
- overvåking av utlekking i tiltaksområdet
- sluttrapportering

Vedtaket kan påklages innen tre uker.

Vi varsler gebyr for saksbehandlingen.

Vi viser til søknader fra Cowi AS på vegne av Stavanger universitetssjukehus Helse Stavanger HF av 03.11.2023, varsel om avslag på søknad i brev av 15.11.2023, ytterligere informasjon til søknad av 17.11.2023 og annen korrespondanse med søker på telefon og epost.

Vedtak

Med hjemmel i forurensningsloven § 11 jf. § 16 gir Statsforvalteren i Rogaland **tillatelse** etter forurensningsloven. Forurensning fra midlertidig anleggsarbeid i forbindelse med entreprise K7805 og K7808 i SUS-prosjektet tillates på visse vilkår.

Utslippstillatelsen følger vedlagt.

Selv om utslippene er innenfor de fastsatte grenser i tillatelsen, plikter tiltakshaver å redusere utslippene så langt som mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av forurensningskomponenter som det ikke er fastsatt grenseverdier for gjennom særskilte vilkår.

Vi vil understreke at all forurensning fra etablering av entrepris K7805 og K7808 i SUS-prosjektet, isolert sett er uønsket. Brudd på vilkår i tillatelsen medfører straffeansvar etter forurensningsloven, jf. § 78. Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen ikke fritar for erstatningskrav for eventuelle skader eller ulemper som følger av virksomheten, jf. forurensningsloven § 53. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller tillatelsen blir overholdt, kan forurensningsmyndigheten fastsette tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73.

Vi gjør også oppmerksom på at tillatelsen ikke fritar søker fra plikter i henhold til annen lovgivning.

Klagerett på vedtak

Vedtaket kan påklages av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen tre uker. En eventuell klage skal angi hva det klages over eller de endringene som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes.

Klagen skal sendes til Statsforvalteren i Rogaland. En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak slutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelse av spørsmål om gjennomføring kan ikke påklages.

Varsel om gebyr

Statsforvalteren sin behandling av utslippstillatelsen er omfattet av en gebyrordning, jf. kapittel 39 i forurensningsforskriften. Arbeidet med å gi utslippstillatelsen er vurdert å tilsvare gebyrsats **6**, jf. forurensningsforskriften § 39-4. Tiltakshaver skal derfor betale et gebyr på **kr 37 400,-**, for Statsforvalteren sin saksbehandling.

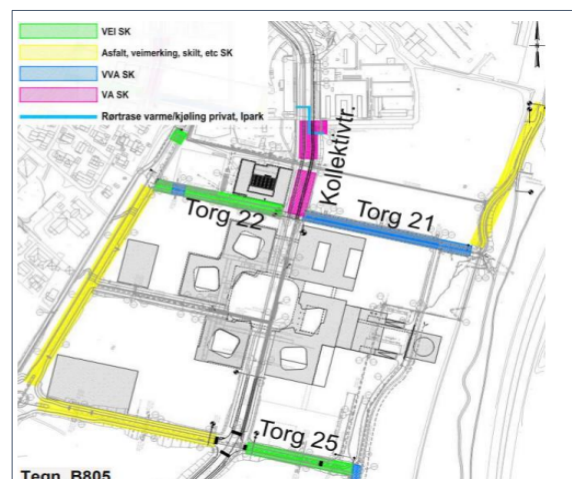
Etter forvaltningsloven § 16 har partene i en sak rett til å uttale seg før vedtak blir gjort. Vi ber om at eventuelle merknader til varselet sendes til Statsforvalteren innen to uker.

Søknad

Cowi AS søker på vegne av Stavanger universitetssjukehus Helse Stavanger HF om tillatelse til utslipp av rensset anleggsvann til Grannesbekken i forbindelse med entrepris K7808 og K7805 i prosjektet SUS2023.

Entrepris K7805

Arbeidet som inngår i entrepris K7805 omfatter i hovedsak arbeider utenfor Nye SUS, deriblant opparbeidelse av vei, torg og kollektivaksen for nytt universitetssykehus på Ullandhaug (**Figur 1**). Det vil være behov for å sprengre ut to grøfter øst for Arkivenes hus, hvorav det i VA kollektivtrase skal sprenges ca. 60 meter og i Torg 21 skal sprenges ca. 150 meter lang grøft.

Figur 1 – Skisse - Entrepris K7805.

Entreprise K7808

Arbeidet som inngår i entreprise K7808 omfatter etablering av kollektivakse som ligger gjennom sykehusområdet. Kollektivaksen er delt i to, en nord og en sør for Nye SUS. Entreprisen inkluderer etablering av veioverbygning og vei over en trase hvor det er etablert VA i foregående arbeider. Strekningen gjennom Nye SUS inngår ikke i denne entreprisen.

I nordre del av tiltaket skal eksisterende veier, kryss og infrastruktur legges om og eksisterende støttemurer i tørrstein skal fjernes og erstattes med nye støttemurer i betong (**Figur 2**). Eksisterende infrastruktur saneres og fjernes.

I søndre del av K7808 etableres ny kollektivakse deriblant på områder benyttet som rigg- og anleggsområder for tidligere entrepriser (**Figur 3**). I dette området vil det også være behov for utsprenning av fjell for etablering av snuhammer.

Utslipp

Ifølge søknad av 03.11.2023, vil anleggsarbeidet i perioder med mye nedbør og/eller høy grunnvannstand ha behov for utpumping av anleggsvann fra tiltaksområdet via OV-ledning og til Grannesbekken.

Figur 2 - Skisse - Entreprise K7808 nord.

Figur 3 - Skisse - Entreprise K7808 sør.

På bakgrunn av Statsforvalteren sitt varsel om avslag har søker skissert at anleggsvann i størst mulig grad skal infiltreres i grunnen, og at øvrig anleggsvann kan slippes på spillvannsnett.

Entreprise K7805

Under anleggsarbeidet på entreprise K7805 vil det eksisterende OV-anlegget i området være i drift for å ta unna overvann. Anleggsvann vil hovedsakelig være grunnvann som siger inn i grøft ved graving under grunnvannsnivå, men også direkte nedbør og avrenning til grøft. Det forventes ikke betydelig vanntilslig (jf. PROCON, 2021), men avhengig av grunnvannstand og mengde nedbør i området, vil det likevel i perioder kunne bli et bli behov for utpumping av anleggsvann.

Entreprise K7808

Under anleggsarbeidet på entreprise K7808 vil anleggsvann hovedsakelig være grunnvann som siger inn i grøft ved graving under grunnvannsnivå, men også direkte nedbør og avrenning til grøft.

Varighet

Total byggetid for entreprise K7805 og K7808 er estimert til henholdsvis 10 måneder (desember 2023-september 2024).

Miljøforhold

Forurensning

Anleggsarbeidet kan på generelt grunnlag medføre

- partikkelforurensning, som følge av gravearbeid, fyllinger, massedeponier, og erosjon,
- utslipp av skarpkantede partikler fra avrenning av sprengstensmasser
- nitrogenavrenning fra sprengstoffrester fra sprengningsarbeid og sprengstein
- høy pH i avrenningsvann fra støpearbeider
- tungmetaller, dersom bergartene i området inneholder dette, og spesielt som følge av syredanning av enkelte bergarter
- oljespill fra anleggstrafikk og riggområder
- plast fra skyteledninger i sprengstein

Håndtering av anleggsvann

Håndtering av anleggsvann skal ifølge søknaden sikre at resipienten ikke tilføres forurenset anleggsvann som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet, eller ha negative konsekvenser for liv og helse.

Avbøtende tiltak

Det er i søknaden foreslått avbøtende tiltak for å begrense forurensingen fra de ulike tiltakene, deriblant ved

- infiltrasjon av mest mulig anleggsvann innenfor anleggsbeltet
- ukentlige prøver av anleggsvann
- hyppigere prøver ved mistanke om endring i vannkvalitet
- rensesystem for anleggsvann (sandfang eller sedimenteringskontainer med grenseverdi for utslipp satt til)
- at riggplass, verksted og vaskeplasser, lager/påfyllingsstasjoner for drivstoff og kjemikalier, mellomlager for løsmasser, avfallsstasjoner, m.m. ikke skal plasseres i nærheten av vannresipienter eller sårbare naturområder
- etablering av avskjæringer og rørlegging av vann for å redusere vannmengden i anleggsområdet
- riktig dimensjonering på lensepumper o.l. ifm. håndtering av vann i anleggsfasen

Søker har i tillegg foreslått ytterligere tiltak (rensing og overvåking av resipient mv.) for reduksjon og kontroll av belastning på resipient, men som ikke vil være relevante ved infiltrasjon eller påslipp til spillvannsnett.

Håndtering av anleggsvann med høye metallkonsentrasjoner

En utfordring for fyllingsarbeider i tiltaksområdet er at grunnen består av fyllitt som har vist seg å være syredannende, og utgjør en fare for utlekking av tungmetaller som kobber, sink og arsen.

Søker skriver at forurensning av tungmetaller i anleggsvannet fra entreprisene K7805 og K7808 vil primært være en utfordring dersom det skulle forekomme ved arbeid i dype grøfter. Ved arbeid på overflaten vil fjellmasser som anvendes på forhånd kontrolleres for risiko for utlekking. Skulle det forekomme forurensede fjellmasser vil disse anvendes og sikres slik at det ikke forekommer avrenning av forurenset vann til bekk.

Søker foreslår videre at det ved forurenset anleggsvann fra grøftearbeider kan gjennomføres nye tiltak, deriblant minimere mengden anleggsvann. Det antas at området for fjellgrøfter i stor grad er drenert via eksisterende VA-grøfter og byggegrop, og at grunnvann i liten grad vil være en utfordring.

Det er i tilfelle regnvann som er største giver av vann i grøft. Tiltak for å minimere anleggsvann fra grøfter kan f.eks. være: hindre tilsig fra tilliggende områder til grøft, forsert framdrift, tilpasse fremdrift til værissituasjon mv.

Videre skriver søker at dersom tiltaket ikke er tilstrekkelig, kan forurenset anleggsvann slippes på etablert spillvannnett i kollektivaksen som går til IVARs renseanlegg på Mekjarvik, SNJ. Det må i tilfelle være kontroll på vannmengde og forureningsgrad. Erfaringene fra entreprise K7804 tilsier at det kan slippes på tilsvarende vannmengde og konsentrasjon uten at det påvirker IVARs slamkvalitet i nevneverdig grad. Prosjektet har dialog med IVAR IKS, som ifølge epost av 17.11.2023 fra Cowi er innstilt på å bistå med å håndtere situasjonen. Påslipp av forurenset overvann, eller overvann med mistanke om forurenning som er ikke ønskelig, slippes på spillvannnettet. Det er derfor viktig å minimere mengden.

Beredskap

Ifølge søknaden skal entreprenør ha beredskaps- og varslingsplan som beskriver aksjoner dersom det skjer uhell som kan forårsake forurenning. Uønskede hendelser skal umiddelbart varsles til byggherre. Strakstiltak skal iverksettes ved behov og årsak til overskridelser undersøkes. Ved behov må anleggsarbeidet stoppes opp.

Avklaring etter plan- og bygningsloven

Forurenningsspørsmål skal om mulig søkes løst for større områder under ett og på grunnlag av oversiktsplaner og reguleringsplaner, jf. forureningsloven § 11 fjerde ledd.

Tiltaket inngår i Kommuneplanens arealdel 2023-2040 og er avsatt til Offentlig eller privat tjenesteyting.

Avklaring med kulturminnemyndighet

Vi minner om at det er meldeplikt dersom det oppdages kulturhistorisk materiale som kan være vernet eller fredet, under arbeid. Arbeidet må da straks stanses og kulturminnemyndighetene varsles, jf. kulturminneloven § 8.

Unntak fra forhåndsvarsel av søknaden

Statsforvalteren skal som hovedregel forhåndsvarsle berørte offentlige organer og myndigheter, organisasjoner som ivaretar allmenne interesser som vedtaket angår eller som kan bli særlig berørt, før vedtak treffes, slik at disse har anledning til å uttale seg, jf. forureningsforskriften §§ 36-6 til 36-8.

Forhåndsvarsling av søknaden ble unntatt i dette tilfellet med hjemmel i forureningsforskriften § 39-6 fordi det hastet med å gi tillatelse av hensyn til tungtveiende samfunnsinteresser jf. andre ledd bokstav a.

Et utkast av vårt vedtak ble den 12.12.2023 sendt til tiltakshaver og ansvarlig søker, samt til IVAR IKS og Stavanger kommune, for kommentar, jf. forureningsforskriften § 36-5. Vi mottok ingen merknader til utkastet.

Rettslig grunnlag

Myndighetsforhold for midlertidig anleggsvirksomhet

Utslipp fra midlertidig anleggsarbeid faller inn under en unntaksbestemmelse i forureningsloven. Bygge- og anleggsvirksomhet som kun er midlertidig, altså med en varighet på ca. 2-3 år, er som

hovedregel lovlig etter forurensningsloven så sant forurensningen ikke medfører uakseptable skadevirkninger på sjø- og vassdrag (forurensningsloven § 8 første ledd pkt. 3). At anleggsarbeidet er lovlig betyr i praksis at det ikke trengs en tillatelse etter forurensningsloven § 11. I begrepet «uakseptable skadevirkninger» er det rom for tolkning, hvilket som Statsforvalteren av erfaring ser kan forårsake forvirring. I vår tolkning av dette lovverket rommer dette begrepet irreversibel forringelse av en vannforekomst eller utryddelse av økosystem eller arter.

Statsforvalteren har i dette tilfellet vurdert at tiltaket, på bakgrunn av risiko for spredning av forurensning fra anleggsvann, skal reguleres i en særskilt tillatelse jf. forurensningsloven § 11 jf. § 16.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Våre vurderinger og krav er basert på prinsippet om bruk av beste tilgjengelige teknikker (BAT), jf. forurensningsloven § 2 nr. 3 og naturmangfoldloven § 12 om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven krever at beslutninger også skal være begrunnet ut fra hensynet til naturmangfoldet der dette er relevant. Beslutninger skal enten være basert på vitenskapelig kunnskap eller, dersom dette ikke finnes, på føre-var-prinsippet. Naturmangfoldet gjelder arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse, økologiske tilstand og effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskap skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Vannforskriften

Vannforskriften fastsetter miljømål for vannforekomster og inndeler vannforekomstene i fem tilstandsklasser. Miljømålene i vannforskriften §§ 4-6 innebærer at tilstanden i vannforekomstene skal beskyttes mot forringelse, og forbedres med mål om å oppnå god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Dersom tiltaket fører til at vannforekomsten endrer tilstandsklasse i negativ retning, vil det foreligge en forringelse. Miljømål skal nås, og forringelse er ikke tillatt med mindre vilkårene for å gjøre unntak er oppfylt, jf. vannforskriften § 12. Statsforvalteren har derfor vurdert om kravene i vannforskriften er til hinder for å gi tillatelse etter forurensningsloven.

Statsforvalterens vurdering

En sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17, naturmangfoldloven § 8 og forurensningsforskriften § 36-2.

Saken er vurdert på grunnlag av opplysninger i søknaden, og opplysninger fremkommet under saksbehandlingen, og på bakgrunn av forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper tiltaket for øvrig medfører, jf. forurensningsloven §§ 11 og 16. Vurderingstemaet suppleres av kravene i vannforskriften §§ 4-6, og kravene i naturmangfoldloven § 7 om at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøvelsen etter forurensningsloven.

Miljøforhold

Statsforvalteren har i saken vurdert forurensningsspørsmål knyttet til gjennomføring av tiltaket.

Resipientforhold

I henhold til opprinnelig søknad vil rensed anleggsvann fra anleggsområdene føres til OV-ledning med utslipp til Grannesvågen og Hafrsfjord. Grannesbekken går i dag gjennom eksisterende overvanns-

kulvert, og er åpen fra veien Grannessletta og ut til Grannesbukta. *Grannesbekken*¹ har *moderat* økologisk tilstand grunnet målinger av påvekstalger, nitrogenforhold og fosforforhold. Kjemisk tilstand er *undefinert*. Vannforekomsten er i *stor grad* påvirket av fysisk endring grunnet bekkelukking for jordbruk og i *middels grad* av diffus avrenning fra fulldyrket mark og fra avløpsvann fra spredt bebyggelse. Det er iverksatt tiltak.

Grannesbekken ligger oppstrøms vannforekomsten *Hafrsfjorden*², som har *svært dårlig* økologisk tilstand, og *dårlig* kjemisk tilstand. Vannforekomsten er i *stor grad* påvirket av fysisk endring grunnet vegkonstruksjon (veg i vassdrag, kulvert etc.), i *middels grad* påvirket av diffus avrenning fra annen jordbrukskilde og avløpsvann fra spredt bebyggelse og i *ukjent grad* fra forsøpling eller ulovlige søppeltipper og den introduserte arten stillehavnsøsters. Det er iverksatt tiltak.

Nye utslipp vil medføre økt belastning på vannforekomstene. Vi vurderer at forutsetning for å gi tillatelse til nye utslipp jf. vannforskriften § 12 som medfører ytterligere forringelse av vannforekomster, ikke er til stede. Søker har på bakgrunn av tilbakemelding fra Statsforvalteren foreslått tiltak for å redusere mengden overvann til tiltaksområdet og at øvrig anleggsvann kan slippes på spillvannnett. Håndtering av anleggsvann videre er vurdert under forurensningsforhold (side 8).

Naturmangfold

Statsforvalteren har vurdert konsekvensen for naturmangfoldet på bakgrunn av tiltakets omfang, varighet og de planlagte avbøtende tiltakene. I vår vurdering har vi lagt til grunn at samlet belastning før nye tiltak medfører utslipp av potensielt høye verdier av tungmetaller knyttet til arbeider i fyllitt, samt annen forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet.

Fugl

Grannesbukta er et naturreservat, og er registeret som et raste- og overvintringsområde for våtmarksfugler (RAMSAR). De viktigste næringsøksområdene består av store mudderflater med fjæremark og har en funksjon som matfat for rastende fugl hver vår og høst.

Utslipp av miljøgifter kan ha en skadelig effekt på fugl. Videre kan fugl i noen tilfeller ta feil under næringsøk og forveksle plastbiter med mat, noe som vil medføre en fare for fuglen.

Støy fra anleggsarbeider kan virke forstyrrende for fuglelivet, og fuglen er spesielt sårbar for forstyrrelser i hekkeperioden. Avstanden mellom entreprisene og RAMSAR-området og Grannesbekken er mer enn 700 meter. Vi vurderer at avstanden til RAMSAR-området og varigheten av tiltaket tilsier at støy fra anleggsområdet i liten grad vil påvirke rastende og overvintrende fugl.

Marine naturverdier

Botaniske naturverdier i Grannesbukta er i hovedsak knyttet til modellert ålegresseng i sjøen, samt til strandeng og strandvoll-samfunnene på land. Bløtbunnsområdet i sjø (*Grannesbukta*) er et viktig funksjonsområde for vade/måke/alke- og andefugl.

Anadrom fisk

I Grannesbekken er det registrert sjøørret (LC). Områdets potensiale for sjøørret er spesielt stort, da Hafrsfjord er ferskvannspåvirket og lite påvirket av lakselus. Utslipp av miljøgifter kan ha en skadelig

---

¹ Vann-nett: Grannesbekken (028-201-R). <https://vann-nett.no/portal/#/waterbody/028-201-R>

² Vann-nett: Hafrsfjorden (0242010200-C). <https://vann-nett.no/portal/#/waterbody/0242010200-C>

effekt på fisk og andre vannlevende arter. Utslipp av partikler kan gi skade på gjeller hos filtrerende organismer.

Forurensning

Arbeid i fyllitt

Statsforvalteren er kjent med at berggrunnen i tiltaksområdet i hovedsak består av fyllitt med syredannende potensiale. I forbindelse med sprengningsarbeider vil det være økt risiko for avrenning av tungmetaller fra fyllitt, ettersom berggrunnen da knuses og reaksjonsflaten økes.

Fyllitt sitt syredannende potensiale har blitt kartlagt av Norges geologiske undersøkelse (NGU) i 2023, og foreløpige undersøkelser tilsier at det er store variasjoner i fyllitten, både i utlekking over tid og i konsentrasjon av tungmetaller og syredannende potensiale. Søker understreker i dialog med Statsforvalteren at det vil være mulig å gjennomføre hyppige måling av anleggsvann for å dokumentere nivå av tungmetaller, som arsen, sink og kobber, som kan lekke ut fra syredannende fyllitt ved behov. På bakgrunn av foreløpige resultater fra NGU vurderer derimot Statsforvalteren at det ikke vil være hensiktsmessig å gjennomføre hyppig testing av grunnen i tiltaksområdet og av anleggsvannet. På denne bakgrunn vurderer vi også at det ikke vil være mulig å friskmelde massene, og det vil være en vedvarende risiko for utlekking ved utfylling i sjø. Anleggsvann fra arbeider i fyllitt må anses som forurenset og utgjør en risiko for naturmangfoldet og for resipienten.

Statsforvalteren tillater ikke at overvann fra tiltaket slippes ut til Grannesbekken og Hafrsfjord via OV-ledning. Arbeider i fyllitt utgjør stor risiko for at utslippene inneholder høye verdier av tungmetaller. Samlet belastning på resipienten er i dag stor grunnet diffus avrenning fra Nye SUS og annen påvirkning. På denne bakgrunn stilles det vilkår i tillatelsen om at anleggsvann fra arbeidene med Nye SUS entrepriser K7805 og K7805 må infiltreres i grunnen eller slippes på kommunalt spillvannnett.

Overvannshåndtering

Det er ifølge søknaden kun avrenning fra anleggsområdet som er aktuell forurensning, og at dette vil være nedbørsavhengig. Statsforvalteren forutsetter at det etableres tilstrekkelige tiltak for å minimere tilførsel av overvann til grøfter, slik at påslipp til spillvannnett blir minimalt. Avskjærende grøfter skal etableres for å lede overvann oppstrøms anleggsområdet utenom anlegget.

Utslippskontroll

Påslipp til kommunalt nett skal måles eller beregnes (m^3), og rapporteres til IVAR IKS og Statsforvalteren.

Informasjon fra NGU om syredannende fyllitt i tiltaksområdet tilsier at det ikke vil være mulig å friskmelde tiltaksområdet og anleggsvannet. Vi vurderer på denne bakgrunn at det er tilstrekkelig å prøveta anleggsvann ukentlig, før påslipp til kommunalt spillvannnett. Ved mistanke om uvanlig forurensning i anleggsvannet skal prøvetakingsfrekvensen økes. Ved forhøyede verdier av tungmetaller i anleggsvannet skal Statsforvalteren og IVAR IKS varsles, og tiltak iverksettes. Vi minner om at tiltakshaver plikter å redusere forurensning så langt det lar seg gjøre uten urimelige kostnader.

Overvåking

Statsforvalteren er kjent med at Cowi gjennomfører en omfattende overvåking av avrenning fra Nye SUS grunnet fare for utlekking fra syredannende fyllitt, og at det jevnlig tas vannprøver nedstrøms tiltaksområdet. Statsforvalteren forutsetter at overvåking skal videreføres og at resultater skal ligge til grunn for vurdering av avbøtende tiltak. Tiltakshaver plikter også å gjennomføre overvåking for å sikre

sørge for at øvrige vilkår i tillatelsen overholdes, og at avbøtende tiltak og strakstiltak iverksettes ved behov.

Massehåndtering

Tiltaksområdet består i hovedsak av fyllitt med syredannende potensiale og skal anses som forurenset grunn. Sprengstensmasser som oppstår vil ifølge søker hovedsakelig benyttes i veifyllinger. En plan for massehåndtering fra entreprisene er under utarbeidelse og skal godkjennes av Stavanger kommune. Statsforvalteren setter som vilkår at massene skal benyttes internt i prosjektet Nye SUS. Vi presiserer at bruk av masser må gjøres på en slik måte at overvann ikke renner gjennom massene og at det ikke er fare for forurensning av grunnvann.

Suspendert stoff

Partikkelavrenning fra anleggsområdet medfører økt suspendert stoff (SS) i avrenningsvann, og kan bidra til tilslamming av resipienten. Sprengstensmasser kan gi avrenning nålformede partikler som kan medføre mekanisk skade på gjelle- og bløtvev hos fisk og filtrerende organismer. I tillegg medfører SS økt oksygenforbruk i resipienten og redusert lysforhold for vekster nær utslippspunktet.

Søker foreslår i opprinnelig søknad at grenseverdien for utslipp av SS settes til 100 mg/L. Vi bemerker at det ved større nedbørshendelser eller flom kan oppstå midlertidige utslipp hvor konsentrasjonen av SS til resipienten er langt høyere enn 100 mg SS/L.

Søker har i dialog med Statsforvalteren beskrevet at omfanget av sprengningsarbeider er noe uavklart. Deler av tiltaksområdet i entreprise K7805 består av morenemasser, og omfanget av sprengningsarbeidene vil avhenge påtruffet fjell.

Statsforvalteren har i vår vurdering lagt vekt på at anleggsvann fra arbeidene skal infiltreres i grunnen eller slippes på kommunalt avløpsnett. På denne bakgrunn vurderer vi at partikler ikke vil medføre nedslamming eller skade på filtrerende organismer. Statsforvalteren stiller på denne bakgrunn ikke vilkår om renseløsning eller grenseverdier for suspendert stoff.

Plast

Sprengningsarbeider og støpearbeider kan medføre at plast kommer på avveie. Eventuelle plastarmeringsfiber i sprøytebetong kan gi prelltap og utslipp til miljøet, mens sprengsteinsmasser inneholder normalt store mengder plast, blant annet tennledninger, koblingsblokker og foringsrør i plast. Det er knyttet bekymring til effektene plast (spesielt mikro- og nanoplast) har på miljøet. Plastpartikler kan lett tas opp av organismer og entre næringskjeden. Effektene av dette er ikke fullstendig kartlagt. I tillatelsen settes det vilkår om at tiltakshaver skal sikre gode rutiner for å hindre at plast som oppstår i forbindelse med arbeidene fjernes før det får muligheten til å spres til miljøet.

Olje

Det kan i forbindelse med anleggsvirksomhet forekomme diesel- og oljesøl fra anleggsmaskiner, hovedsakelig ved uhell som brudd på hydraulikkslanger på anleggsmaskiner. Søker oppgir at det kan forekomme utilsiktet utslipp av olje fra hydraulikk. Søker oppgir at det skal etableres beredskap som kan ta hånd om oljeutslipp.

Støy

Anleggsarbeid, og spesielt sprengningsarbeider, vil medføre en del støy. Arbeidene vil være begrenset i omfang og varighet

Statsforvalteren har vurdert om kravene i vannforskriften er til hinder for å gi tillatelsen etter forurensningsloven. Grannesbekken er i dag forringet som følge av bekkelukking, avrenning fra avløp, jordbruk og vei, samt tidligere og pågående til bekken. Statsforvalteren vurderer ut ifra samlet belastning at nye utslipp ikke kan tillates jf. vannforskriften § 12, og at utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet må håndteres ved infiltrasjon eller påslipp til kommunalt nett.

På bakgrunn av arbeidenes omfang, planlagt utførelse og arbeidenes varighet, mener Statsforvalteren at det omsøkte tiltaket, utført i henhold til fastsatte vilkår, ikke vil medføre en varig forringelse av miljøtilstanden i vannforekomstene som helhet, jf. miljømålet i vannforskriftens § 4.

Samlet miljøpåvirkning

Søknaden omfatter anleggsarbeider i forbindelse med prosjektet SUS2023 entreprise K7805 og K7808 og gjelder arbeider i fyllitt og som ved utførelse vil føre til potensielt høye utslipp av tungmetaller, spredning av finstoff, utslipp med nitrogenforbindelser fra sprengstoff, forhøyet pH, olje og plast, og støy.

På bakgrunn av arbeidenes omfang og varighet mener Statsforvalteren at de omsøkte tiltakene, når det utføres i henhold til fastsatte vilkår, utgjør en liten risiko for varig forringelse av miljøtilstanden i Grannesbekken og Hafrsfjord som helhet, jf. miljømålet i vannforskriftens § 4. I vår vurdering har vi lagt vekt på den samlede belastningen til resipienten og risiko for forringelse av miljøet ved nye utslipp, og kommet til at utslipp av anleggsvann må håndteres i tiltaksområdet eller slippes på spillvannnettet. Vurderingen er gjort av føre-var-hensyn jf. naturmangfoldloven § 9.

Konklusjon

Statsforvalteren anser at saken er tilstrekkelig opplyst og vurdert etter jf. forvaltningsloven § 17, vannforskriften §§ 4-6 og 12 og naturmangfoldloven § 7 jf. 8-12 til å fatte vedtak i saken.

Statsforvalteren legger til grunn at det skal gjennomføres tiltak for å forhindre tilførsel av overvann til tiltaksområdet. Vi stiller som vilkår at anleggsvann skal infiltreres eller slippes på kommunalt spillvannnett, samt at tiltakshaver plikter å gjennomføre overvåkning og utslippskontroll under arbeidene, i henhold til beskrivelse i søknad og på visse vilkår. Formålet med tillatelsen er å forhindre og minimere skadevirkninger på naturmangfold og vannforekomsten som helhet.

Vurdering av tiltaket etter vannforskriften og naturmangfoldloven tilsier at naturen i området kan bli sterkt påvirket dersom nye utslipp slippes ut i resipienten. Det tillates på denne bakgrunn ikke nye utslipp av anleggsvann. Tiltaket er avgrenset i tid, og fastsatte vilkår vil føre til at det er minst mulig konflikt med vannforekomsten og naturmangfold i området.

Med hilsen

Marit Sundsvik Bendixen (e.f.)
fylkesmiljøvernshjef

Susanne Eltervaag
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

1 Utslippstillatelse til midlertidig anleggsvirksomhet nye SUS

Kopi til:

COWI	Postboks 6412 Etterstad	0605	OSLO
Stavanger kommune	Postboks 8001	4068	Stavanger
IVAR IKS	Postboks 8134	4069	Stavanger
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001	Stavanger

Tillatelse med vilkår

Stavanger universitetssjukehus Helse Stavanger HF

Midlertidig anleggsarbeid – Nye SUS K7805 og K7808

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilkårene framgår på side 2 til og med side 4.

Dersom virksomheten ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må virksomheten i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Virksomheten bør først kontakte forurensningsmyndigheten for å avklare behovet for slik endring.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 2 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Statsforvalteren kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Virksomhetsdata

Virksomhet	Sykehusbygg HF Avd Prosjekt SUS2023 Stavanger
Postadresse	Postboks 6245 Torgarden (JE) 7488 Trondheim
Org. nummer (virksomhet)	923273093
NACE-kode og bransje	86.101 - Alminnelige somatiske sykehus
Kommune og fylke	Stavanger kommune, Rogaland fylke

Statsforvalterens referanse

Tillatelsesnummer	Saksnummer	Regelverk
2023.1048.T	2023/12912	Forurensningsloven

Tillatelse gitt: 14.12.2023	Tillatelse sist endret:	Erstatter tillatelser gitt:
Marit Sundsvik Bendixen fylkesmiljøvernssjef	Susanne Eltervaag rådgiver	
<i>Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur.</i>		

Innhold

1. Ramme.....	2
2. Generelle vilkår	2
3. Internkontroll	2
4. Støy.....	3
5. Forsøpling og avfall	3
6. Utslipp fra midlertidig anleggsarbeid.....	3
7. Arbeid i fyllitt	3
8. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning	3
9. Overvåking av tiltaket.....	4
10. Sluttrapportering	4

1. Ramme

Tillatelsen gjelder håndtering av anleggsvann fra arbeider med **Nye SUS, entrepriser K7805 og K7808**, i Stavanger kommune.

Tillatelsen er gyldig i 2 år fra tillatelsens utstedelse.

2. Generelle vilkår

- 2.1 Tiltakshaver er ansvarlig for at tillatelsen blir overholdt og plikter å orientere dem som skal gjennomføre arbeidene om de vilkår som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidene. Det er videre tiltakshaver sitt ansvar å sørge for å fremskaffe alle nødvendige opplysninger slik at arbeidet kan gjennomføres tilfredsstillende og i henhold til tillatelse.
- 2.2 Tiltakshaver er ansvarlig for å gi beskjed til Statsforvalteren når arbeidene starter.
- 2.3 Tiltakshaver plikter å føre kontroll/tilsyn med entreprenør ift. tillatelsens vilkår. Det skal kunne fremvises protokoll for tilsynene.
- 2.4 Tiltaket skal være avklart med alle berørt grunneiere.
- 2.5 Tiltakshaver har en plikt til å redusere forurensning så langt som mulig. All forurensning fra arbeidene, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om virksomheten overholder alle vilkår i tillatelsen, plikter den å redusere all forurensning så langt dette er mulig uten urimelige kostnader.
- 2.6 Tiltakene som tiltakshaver beskriver i søknader, for å unngå utslipp av anleggsvann til Grannesbekken, skal gjennomføres.
- 2.7 Ved avvik fra vilkår i denne tillatelsen eller andre uventede hendelser som berører ytre miljø, er tiltakshaver ansvarlig for at Statsforvalteren varsles umiddelbart.

3. Internkontroll

- 3.1 I henhold til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996, plikter tiltakshaver å påse at det etableres

internkontroll som sikrer at kravene i denne tillatelsen overholdes slik at arbeidet kan revideres.

- 3.2 Statsforvalteren skal ha uhindret adgang til anleggsarbeidene, dokumenter m.m. for å kunne føre tilsyn med aktivitetene.
- 3.3 Virksomheten plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Plikt til å gjennomføre risikoanalyse med hensyn til akutt forurensning følger av vilkår 8.3.

4. Støy

Støy fra arbeidene og/eller anleggstrafikk skal ikke overskride grenseverdiene i Klima- og miljødepartementets Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2016).

5. Forsøpling og avfall

Virksomheten skal redusere risiko for forsøpling mest mulig. Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften.

6. Utslipp fra midlertidig anleggsarbeid

- 6.1 Anleggsvann fra anleggsarbeider skal infiltreres i grunnen eller slippes på kommunalt spillvannnett. Utslipp av anleggsvann via OV-ledning til Grannesbekken tillates ikke. Tiltakshaver plikter å gjennomføre tiltak for å minimere mengden anleggsvann fra tiltaksområdet.
- 6.2 Tiltakshaver plikter å måle eller beregne mengde anleggsvann som slippes på kommunalt spillvannnett. Mengden anleggsvann tilført spillvannnett skal rapporteres til IVAR IKS og til Statsforvalteren jf. vilkår 10.
- 6.3 Tiltakshaver plikter å prøveta anleggsvann før påslipp til kommunalt spillvannnett. Det skal minst tas ukentlige prøver. Ved mistanke om uvanlig forurensning og ved forhøyede verdier av tungmetaller skal prøvetakingsfrekvens økes, Statsforvalteren og IVAR IKS orienteres, og avbøtende tiltak iverksettes.
- 6.4 Renseanlegg for reduksjon av suspendert stoff (sedimentasjonskontainer mv.) skal dimensjoneres i forhold til forventet mengde overvann/anleggsvann. Det skal daglig gjennomføres visuell kontroll med anleggsområdet inkludert rensinnretninger.

7 Arbeid i fyllitt

- 7.1 Disponering av masser med syredannende potensiale skal kun skje internt i prosjektet.
- 7.2 Tiltakshaver plikter å overvåke tiltaksområdet med hensyn til utlekking av metaller grunnet arbeid i fyllitt. Overvåking skal skje i henhold til Cowi sin pågående overvåkingsplan.

8 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

- 8.1 Før anleggsarbeidene starter, skal tiltakshaver ha etablert en beredskapsplan som skal gjennomføres straks hvis det viser seg at arbeidet medfører akutt forurensning.
- 8.2 Maskiner skal være utstyrt med nødvendig utstyr for absorbering av olje, drivstoff o.l. i tilfelle akutte hendelser. Utslipp til vassdraget i forbindelse med påfylling av drivstoff og fra vaske- og oppstillingsområder for maskiner skal unngås.

8.3 Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift². Tiltakshaver skal også så snart som mulig underrette Statsforvalteren i slike tilfeller.

9 Overvåking av tiltaket

- 9.1 Under gjennomføring av tiltaket skal virksomheten overvåke tiltaket blant annet for
- å sørge for at avbøtende tiltak som utføres er tilstrekkelig effektive til å hindre uønskede effekter
  - å kunne iverksette strakstiltak ved behov
  - å dokumentere at krav i tillatelse overholdes

10 Sluttrapportering

Når arbeidene som omfattes av denne tillatelsen er ferdig skal tiltakshaver utarbeide en kort rapport der samtlige resultater fra arbeidene presenteres, og hvor en dokumenterer at vilkårene i denne tillatelsen er oppfylt. Sluttrapporten skal inneholde bilder fra før og etter gjennomføring av tiltaket. Eventuelle avvik skal begrunnes og dokumenteres.

Rapporten skal sendes til Statsforvalteren (sfropost@statsforvalteren.no, referanse 2023/12912) innen 8 uker etter avsluttet arbeid. Sluttrapportering for hver av entreprisene K7805 og K7808 kan sendes samlet dersom dette vurderes som hensiktsmessig.